

Αλληλογραφία σχετικά με ορισμένες τοποθετήσεις στην 8η Παγκόσμια Ρωσική Λαϊκή Σύναξη, 3-4 Φεβρουαρίου 2004

Στις 3 και 4 Φεβρουαρίου 2004 στη Λαύρα της Αγίας Τριάδος και του Αγίου Σεργίου πραγματοποιήθηκε η 8^η Παγκόσμια Ρωσική Λαϊκή Σύναξη αφιερωμένη στο θέμα «Η Ρωσία και ο Ορθόδοξος κόσμος». Στις εργασίες της Συνάξεως συμμετείχε και ο εκπρόσωπος της Ορθοδόξου Εκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως Μητροπολίτης Γαλλίας Εμμανουήλ.

Έπειτα από κάποιο διάστημα παρελήφθη από την Κωνσταντινούπολη η επιστολή υπ' αριθμ. 238 με ημερομηνία 27^{ης} Μαΐου 2004, υπογεγραμμένη από τον τότε Αρχιγραμματέα της Ιεράς Συνόδου του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως Μητροπολίτη Φιλαδελφείας Μελίτωνα, με αποδέκτη τον Πρόεδρο του Τμήματος Εξωτερικών Εκκλησιαστικών Σχέσεων του Πατριαρχείου Μόσχας Μητροπολίτη Σμολένσκ και Καλίνινγκραντ Κύριλλο, αποσπάσματα της οποίας παρατίθενται κατωτέρω **(το πλήρες κείμενο φιλοξενείται στην επίσημη ιστοσελίδα του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως)**:

«Σεβασμιώτατε,

Τό Οικουμενικόν Πατριαρχεῖον μετά πολλῆς χαρᾶς ἐχαιρέτισε τήν σύγκλησιν τῆς 8ης Παγκοσμίου Συνάξεως τῶν Ρώσων μέ θέμα «Ἡ Ρωσσία καί ὁ Ὁρθόδοξος κόσμος», ἀποστεῖλαν καί ἐπίσημον ἀντιπροσωπεῖαν εἰς αὐτήν...

Παρά ταῦτα καί μετά πολλῆς ὀδύνης εἶδομεν καί ἤκούσαμεν ξενίζοντά τινα κατά τήν προαναφερθεῖσαν Σύναξιν ὑμῶν, ἥκιστα οἰκοδομοῦντα τήν ἐκκλησιαστικήν εἰρήνην καί τήν μεταξύ ἡμῶν ἀγάπην, ἀθεολόγητα ὅλως καί κανονικῶς ἀπαράδεκτα καί ἀστήρικτα, μηδεμίαν δικαίωσιν εὐρίσκοντα οὔτε ἐν τῇ ἱστορίᾳ, οὔτε ἐν τῷ δόγματι, οὔτε ἐν τῇ ἱερᾷ παραδόσει, οὔτε ἐν τῇ συγχρόνῳ πραγματικότητι, οὔτε κἄν ἐν τῇ κοινῇ λογικῇ».

Στη συνέχεια ο Μητροπολίτης Μελίτωνα διευκρινίζει περί τίνος πρόκειται και ισχυρίζεται ότι:

«Ο Μακαριώτατος Πατριάρχης κ. Ἀλέξιος εἰς τὴν εἰσαγωγικὴν αὐτοῦ ὁμιλίαν ὑπεγράμμισε τὴν ἡγετικὴν θέσιν τῆς Ρωσικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ὡς «Κέντρου τῆς Παγκοσμίου Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας», ὑπηνίχθη τὴν διάσπασιν τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τὴν θέλησιν τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας νὰ ἀναλάβῃ τὸ ἔργον τῆς ἐνότητος τῆς παγκοσμίου Ὁρθοδοξίας. Εἶπε δὲ ὅτι ἡ ἔλλειψις τῆς ἐνότητος τῆς Ὁρθοδοξίας ὑπηγόρευσε τὴν ὀργάνωσιν τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος Συνάξεως, πρὸς συζήτησιν τῆς Ὁρθοδόξου ἐνότητος...

Ἕμεῖς προσωπικῶς, ἅγιε Σμολένσκ, μόλις ἐλάβετε τὸν λόγον ἐτονίσατε ἀπεριφράστως ὅτι «ἡ Ρωσικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία κατέχει de facto ἡγετικὴν θέσιν μεταξύ τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν λόγῳ μεγέθους, πνευματικότητος, ἠθικῶν ἀρχῶν, παραδόσεως καὶ πολιτικῆς ἐπιρροῆς». Ἀκόμη ὅτι ἡ Ἐκκλησία ὑμῶν «ἐκφράζει ὅλους τοὺς Ρώσους εἰς ὅλον τὸν κόσμον, περὶ τὰ 350 ἑκατομμύρια (sic)». Ἀκόμη ὅτι «ἀσκεῖ ἐπιρροὴν εἰς ὅλας τὰς Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας τῶν Βαλκανίων, καθὼς καὶ εἰς ὅλας τὰς Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας, αἱ ὁποῖαι εἶναι μειονότητες εἰς ἄλλας χώρας (sic)». Προσέτι ὅτι ὑμεῖς εἴσθε «οἱ κληρονόμοι τῆς πνευματικότητος τοῦ Βυζαντίου».

Ἡ Ἀντιπρόεδρος τῆς Κοινοβουλευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐτόνισεν ὅτι «μόνον ἡ Ρωσικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία δύναται νὰ ἡγηθῇ τῆς πανορθόξου ἐνότητος λόγῳ τοῦ πολυεθνικοῦ χαρακτῆρος τῆς Ρωσσίας. Δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν χρειάζεται ἡ 3ῃ Ὁρθόδοξος Πρωτεύουσα, τὴν ὁποῖαν εἶχε προφητεύσει ὁ ἅγιος Σεραφεῖμ τοῦ Σαρῶφ». Ὁ κ. Tubin, περαιτέρω, παρά τῶν προηγουμένων χωρῶν, ἢ μᾶλλον τὸ παρά πάντων ὑπαινισσόμενον ἀποκαλύπτων, εἶπεν ὅτι πρέπει νὰ προχωρήσητε «εἰς τὴν ἐγκαθίδρυσιν τῆς Γ' Ρώμης, ἡ ὁποία εἶναι ἱστορικὴ ἀναγκαιότης» (sic), ἐνῶ ὁ ἐκπρόσωπος τῆς Palestinian Imperial Society ἐτόνισεν ὅτι «ἡ Γ' Ρώμη - Μόσχα εἶναι ἤδη ἱστορικὴ πραγματικότης» (sic). Ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Μητροπολίτου Ὁδησοῦ, τέλος, π. Milan Gerkas, δὲν ἐδίστασε νὰ τονίσῃ «Ἡ Ρωσσία εἶναι ἡ Γ' Ρώμη ... Ἕμεῖς εἴμεθα οἱ ἡγέται τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ πρέπει νὰ τὸ δείξωμεν».

Ἐκθέτοντας τὴν θέσιν τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ τοῦ θέματος, ὁ Μητροπολίτης Μελίτων αναφέρει:

«Τρίτη Ρώμη, Σεβασμιώτατε, δὲν ὑπάρχει... Ὑπάρχει μόνον ἡ Παλαιὰ Ρώμη, ἡ ὁποία, κρίμασιν οἷς οἶδεν ὁ Κύριος, ἀπεκόπη τοῦ σώματος τῆς Μιᾶς, Ἀγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ μίαν σχεδὸν ἤδη χιλιετίαν, ἡ ὁποία οὐκ ὀλίγα προβλήματα καὶ αὐτὴν τὴν στιγμὴν δημιουργεῖ εἰς τὴν Ἀγιωτάτην Ἐκκλησίαν τῆς Ρωσσίας, τὸσον ἐν Οὐκρανίᾳ, ὅσον καὶ ἐν αὐτῇ τῇ κυρίως Ρωσσίᾳ. Μετ' αὐτῆς εὕρισκόμεθα εἰς θεολογικὸν διάλογον καὶ εὐχόμεθα νὰ

εὐλογία ὁ Κύριος νά ἐπανευρεθῶμεν ὁμοῦ εἰς τήν πρό τοῦ 1054 κατάστασιν τῆς ἐνότητος.

Ἐπάρχει καί ἡ Νέα (οὐχί Δευτέρα!) Ρώμη, ἡ Κωνσταντινούπολις, ἡ ὁποία ὠνομάσθη οὕτως, ὡς γνωρίζουν οἱ μελετῶντες Ἱστορίαν, διότι ὁ Μέγας ἐκεῖνος ἐν Βασιλεῦσι καί Ἅγιος Κωνσταντῖνος δέν μετέφερεν εἰς τό Βυζάντιον μόνον τήν πρωτεύουσάν αὐτοῦ, ἀλλ' αὐτήν τήν πόλιν τῆς Ρώμης: Σύγκλητος, προύχοντες, ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων, τῶν τεχνῶν, τοῦ ἐμπορίου, καλλιτέχναι, σοφοί, τό «ἀφρόγαλα» τῆς Ρωμαϊκῆς κοινωνίας, μετεκόμισεν εἰς τήν νέαν Πόλιν. Ἐν τῇ παλαιᾷ Ρώμῃ ἀπέμειναν οἱ τῆς κατωτέρας τάξεως πολῖται, οἱ πένητες, οἱ ἐπαῖται, αἱ ἱερόδουλοι, οἱ φανατικοί τῆς εἰδωλολατρίας, οἱ κατάδικοι καί τινες τοῦ χύδην ὄχλου. Ὁ λαός τῆς Ρώμης μετεκόμισεν ἐνταῦθα. Διά τοῦτο ὠνομάσθη νέα Ρώμη ἡ πόλις ἡμῶν, διότι οἱ Ρωμαῖοι ἦλθον καί ἐγκατεστάθησαν ἐνταῦθα καί ἐρριζώθησαν καί παρήγαγον πολιτισμόν. Παρόμοιόν τι δέν συνέβη μετά ταῦτα. Οἱ Ρωμαῖοι δέν μετεκόμισαν ὁμοθυμαδόν οὐδαμοῦ διὰ νά δημιουργήσουν μίαν τυχόν νεωτέραν (πολλοῦ γε καί δεῖ Τρίτην!) Ρώμην. Πόθεν, λοιπόν, οἱ λῆροι περί Γ' Ρώμης-Μόσχας; Φοβούμεθα ὅτι ἡ ἀνόητος θεωρία περί Γ' Ρώμης εἶναι ἡ ἀντίστοιχος ἕκδοσις τῆς ψευδο-Κωνσταντινείου δωρεᾶς, τήν ὁποίαν ἐπικαλεῖται δι' ἑαυτήν ἡ ἀρχαία Ρώμη καί, ἀσφαλῶς, ἀναλόγου βαθμοῦ ὕβρις (ὑπό τήν ἀρχαιοελληνικήν τῆς λέξεως ἔννοιαν) καί βλασφημία...

Πέραν ὅμως τούτου, οἱ Ἅγιοι Πατέρες, οἱ ὁποῖοι τό 451 μ.Χ. ἀνεγνώρισαν εἰς τήν Ἐκκλησίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως τά ἴσα πρεσβεῖα μέ τά ἀνήκοντα εἰς τήν Ἐκκλησίαν τῆς Ρώμης, δέν κατήργησαν τά πρεσβεῖα τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης. Ἀντιθέτως πρός τήν ἀδελφικήν ταύτην στάσιν τῶν Πατέρων ἐκείνων, τά λεχθέντα ὑφ' ἡμῶν καί ὑπό τῶν ἐκπροσώπων ἡμῶν κατά τό ἐν Μόσχᾳ Συνέδριον σαφῶς διαπνέονται ὑπό τοῦ ἀφιλαδέλφου καί ἀντιχριστιανικοῦ πνεύματος τῆς καταργήσεως τῶν ὑπό τῶν Ἁγίων Οἰκουμενικῶν Συνόδων καί τῆς ὑπερχιλιετηρέτου ἐφαρμογῆς ἀναγνωρισθέντα εἰς τήν Ἐκκλησίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καθήκοντα καί τῆς αὐτογνώμου ἀρπαγῆς αὐτῶν ὑπό τῆς Ἐκκλησίας τῆς Μόσχας...

Εἶναι φανερόν διὰ πάντα ψύχραιμον παρατηρητήν ὅτι, ἐάν συνεχισθῇ ἡ ἄφρων αὐτή ἐπιδίωξις ἡμῶν, ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία θά διασπασθῇ καί ἐν νέον ἐνδορθόδοξον σχίσμα θά παρουσιασθῇ, ἐξ αἰτίας τῶν ἡγεμονικῶν ἐπί τῆς Ἐκκλησίας βλέψεων ἡμῶν... Ὅθεν παρακαλοῦμεν ὑμᾶς ὅπως, ἀναλογιζόμενοι ὅτι διὰ τοιούτων λόγων καί ἐνεργειῶν ὀδηγεῖτε ἀφεύκτως τήν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν εἰς νέον σχίσμα ὀδυνηρότερον τοῦ ἐν ἔτει 1054 συντελεσθέντος, παύσητε τοῦ λοιποῦ σπεύροντες ἀνέμους, διότι θά θερίσωμεν ἀναποφεύκτως θυέλλας.

Τό ὄραμα τῆς μεγαλυτέρας συσφίξεως τῶν δεσμῶν μεταξύ τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν διακατέχει, βεβαίως, καί ἡμᾶς. Ἀλλ' ἡ ὑφ' ἡμῶν χρησιμοποίησις τοῦ ωραίου ὁράματος τούτου διὰ τήν ἐπίτευξιν τοῦ ἰδιοτελοῦς σκοποῦ τῆς ἀναδείξεως τῆς ὑμετέρας Ἐκκλησίας εἰς τρίτην Ρώμην (μὴ ὑπαρξάσης ποτέ δευτέρας), ὀδηγεῖ ἀφεύκτως καί ἀναποδράστως τήν ὑμέτεραν Ἐκκλησίαν εἰς κοσμικήν κατάπτωσιν καί τήν ὅλην Ἐκκλησίαν εἰς ἐπικινδύνους περιπετείας. Ἀσφαλῶς ὅλα τά

πονηρά πνεύματα ὁμοψύχως θά συνδράμουν ὑμᾶς εἰς τήν ἐπίτευξιν τοῦ μεγίστου τούτου κακοῦ. Ἀλλά τό Πανάγιον Πνεῦμα οὐδόλως θά συνευδοκήσῃ εἰς τήν νέαν ταύτην διάσπασιν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας».

Ο Μητροπολίτης Σμολένσκ και Καλίνινγκραντ Κύριλλος απέστειλε σε ἀπάντηση την επιστολή υπ' αριθμ. 4136 με ημερομηνία 23^η Δεκεμβρίου 2004, το πλήρες κείμενο της οποίας παρατίθεται κατωτέρω:

«Ἀπαντῶντας στοῦ ἀπό 27^η Μαΐου 2004 γράμμα Σας, τὸ ὁποῖον ἀφορᾷ εἰς ὀρισμένες ὁμιλίες ποὺ ἐκφωνήθηκαν κατὰ τὴν 8^η Παγκόσμιον Ρωσικὴ Λαϊκὴ Σύναξη, πρωτίστως ὀφείλω νὰ ἐκφράσω τὴν ἀπορία μου ὡς πρὸς τὸ ὕφος τῆς ἐπιστολῆς, τῆς ὁποίας γίναμε ἀποδέκτες. Χρησιμοποιήθηκαν εἰς αὐτὴν ἐκφράσεις, τὶς ὁποῖες θεωροῦμε ἀκατάλληλες σὲ ἀδελφικὴ ἀλληλογραφία, λ.χ. «οἱ λῆροι», διατυπώνονται κατηγορίες διὰ προσήλωσιν στοῦ «ἀντιχριστιανικὸν πνεῦμα», διὰ «ἄφρονες ἐπιδιώξεις», ἐμπεριέχονται ἀναφορὲς εἰς «συνδρομὴν τῶν πονηρῶν πνευμάτων», καθὼς καὶ ἀμφιλεγόμενες ἀπαιτήσεις «παύσητε... σπείροντες ἀνέμους» κ.ο.κ. Μὲ ἀγάπη ἀδελφικὴ ἀλλὰ καὶ μὲ λύπη βαθεῖα ἀναγκάζομαι νὰ Σᾶς πληροφορήσω ὅτι στοῦ ἐξῆς δὲν θὰ μπορέσουμε νὰ ἀπαντῶμεν στὰ γράμματα, ὅπου θὰ χρησιμοποιοῦνται παρόμοιες ἐκφράσεις.

Στὸ γράμμα τῆς Ὑμετέρας Σεβασμιότητος παρεισέφρησε καὶ σειρὰ ὀλόκληρη πραγματολογικῶν σφαλμάτων, τὰ ὁποῖα προφανῶς ὀφείλονται εἰς ἀνεπαρκῆ ἐνημέρωση διὰ τὴν πορεία τῆς Συνάξεως.

Λόγου χάριν, ὁ Πρωθιερέας Milan Gerkas δὲν εἶναι ἐκπρόσωπος τοῦ Μητροπολίτου Ὁδησοῦ καὶ Ἰζμαήλ, ὅπως ἀναφέρει τὸ γράμμα τῆς Ὑμετέρας Σεβασμιότητος, ἀλλὰ κληρικὸς τῆς ἐπαρχίας Πρέσοφ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας Τσεχίας καὶ Σλοβακίας. Ἐπίσης κάνετε μνεῖα σ' ἕνα κύριο Τούμπιν. Μένει μόνον νὰ μαντεύσουμε ὅτι λόγος γίνεται πιθανῶς διὰ τὸν κύριο Α.Β. Σούμπιν, μέλος τοῦ Προεδρείου τῆς Ὁργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ἐταιρείας Ἱστορικῶν τῆς Ρωσίας. Τὸ γράμμα βρίθεται καὶ λοιπῶν σφαλμάτων, διὰ τὰ ὁποῖα λόγος θὰ γίνῃ παρακάτω.

Θέλω νὰ ὑπενθυμίσω εἰς τὴν Ὑμετέρα Σεβασμιότητα ὀρισμένα δεδομένα, τὰ ὁποῖα προφανῶς δὲν εἶχατε λάβει ὑπόψιν Σας. Ἡ Παγκόσμιος Ρωσικὴ Λαϊκὴ Σύναξη συγκεντρώνει στὶς συνεδρίες τῆς ἐκπροσώπους διαφόρων στρωμάτων τῆς κοινωνίας. Δικαιοῦνται νὰ διατυπώνουν ἰδικὲς τους ἀπόψεις, οἱ ὁποῖες δὲν συμπίπτουν πάντοτε μὲ τὴν ἐπίσημη θέσιν τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι ἕνα φόρουμ ἐλεύθερο καὶ δημοκρατικόν, δι' αὐτὸ οὔτε ἡ Ἐκκλησία, ἀλλὰ οὔτε ἡ Πολιτεία δὲν μποροῦν νὰ

ἐπιβάλουν εἰς τοὺς ὁμιλητὲς τὶς μὲν ἢ τὶς δὲ ἀπόψεις οὔτε νὰ λογοκρίνουν τὶς παρεμβάσεις. Δι' αὐτὸ, ἐὰν κάποιος ἐκ τῶν ὁμιλησάντων προχωροῦσε εἰς ἐπίμαχες δηλώσεις, σωστὸν θὰ ἦτο νὰ ἐγείρετε τὶς ἀξιώσεις Σας ἔναντι τοῦ συγκεκριμένου ὁμιλητοῦ. Τὴν ὥρα τῶν συνεδριάσεων τῆς Συνάξεως οἱ ἐκπρόσωποι τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως εἶχαν τὴν ἰδίαν εὐκαιρίαν νὰ ἐκφράσουν τὴν ἀποψίν τους ἐπὶ τῶν ὑπὸ συζήτηση θεμάτων, ὅπως καὶ οἱ λοιποὶ σύνεδροι. Ἐν τούτοις ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Γαλλίας Ἐμμανουὴλ εἰς τὴν πρόποσή του κατὰ τὸ γεῦμα, τὸ ὁποῖο παρατέθηκε πρὸς τιμὴν τῶν ἐκπροσώπων τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, περιορίσθηκε εἰς ἀποτίμησιν τῶν παρεμβάσεων καὶ παρεμπιπτόντως παρουσίᾳ πολλῶν μαρτύρων τόνισε ὅτι, παρόλον πού κατὰ τὴν πορεία τῶν συνεδριάσεων διατυπώθηκαν διάφορες ἀπόψεις, ἀκόμη καὶ ἐπίμαχες, ἦτο πολὺ λυσιτελὲς διὰ τὸν ἴδιον νὰ γνωρίσει ἓνα εὐρὺ φάσμα ἀπόψεων, οἱ ὁποῖες ἐκπροσωποῦνται εἰς τὴ ρωσικὴ κοινωνία.

Εἰς τὸ γράμμα Σας ἐγείρετε ἀξιώσεις ὄχι μόνον ἔναντι τῶν παρεμβάσεων τῶν θύραθεν ὁμιλητῶν προσκεκλημένων τῆς Ρωσικῆς Λαϊκῆς Συνάξεως, ἀλλὰ καὶ ἔναντι τοῦ χαιρετιστηρίου λόγου τοῦ Ἀγιωτάτου Πατριάρχου Ἀλεξίου. Διὰ νὰ ἐξαπολύσει κανεὶς τέτοιες κατηγορίες, θὰ πρέπει νὰ ἔχει σοβαρὴ τεκμηρίωσις, ἢ ὁποία λείπει ἀπὸ τὸ γράμμα Σας. Ἔτσι, γράφετε ὅτι ὁ Ἀγιώτατος Πατριάρχης Ἀλέξιος δῆθεν «ὑπεγράμμισε τὴν ἡγετικὴν θέσιν τῆς Ρωσικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ὡς «Κέντρον τῆς Παγκοσμίου Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας» καθὼς καὶ δήλωσε «τὴν θέλησιν τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας νὰ ἀναλάβῃ τὸ ἔργον τῆς ἐνότητος τῆς παγκοσμίου Ὁρθοδοξίας». Ἐν τῷ μεταξὺ κανεὶς ἀπολύτως λόγος δὲν γίνεται εἰς τὴν ὁμιλίαν τοῦ Ἀγιωτάτου Πατριάρχου Ἀλεξίου περὶ τούτου! Ὁ Ἀγιώτατος ὑπέδειξε τὸ ἀναντίρρητον ἱστορικὸν γεγονός ὅτι «ἡ Μόσχα ἀναδείχθηκε εἰς **ἓνα ἀπὸ τὰ κέντρα** τοῦ Ὁρθοδόξου κόσμου». Ὅσον δὲ ἀφορᾷ εἰς τὴν θεραπεία τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας δήλωσε ὅτι «ἡ Ρωσικὴ Ἐκκλησία ...ἐπιθυμεῖ νὰ ὑπηρετήσῃ τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἐνότητος καὶ τῆς κοινῆς προόδου τῶν ὀρθοδόξων λαῶν», χωρὶς νὰ ἰσχυρίζεται ὅτι εἰς τὴν θεραπεία ἐκείνην θὰ ἤθελε νὰ καταλάβῃ τὸν ἡγετικὸν ρόλον. Χαρακτηριστικὸν εἶναι ὅτι ὁ Ἀγιώτατος στηλίτευσε κάθε πολιτικὴν κυριαρχίαν καὶ ἐξουσιασμόν ἐπὶ τῶν λοιπῶν λαῶν. Παραλλήλως, μὲ ἰδιαίτην εὐγνωμοσύνην ὁ Ἀγιώτατος Πατριάρχης Ἀλέξιος τόνισε τὴν συμβολὴν τῶν ἐλληνικῶν τε καὶ τῶν νοτιοσλαβικῶν Ἐκκλησιῶν εἰς τὴν ἐγκαθίδρυσιν τοῦ χριστιανισμοῦ ἐν τῇ Ρωσίᾳ. Ἱεράρχες ἀπὸ τὸ ὀρθόδοξον Βυζάντιον ἦσαν οἱ πρῶτοι ποιμένες τοῦ λαοῦ μας. Ὁ ἰδρυτὴς τοῦ ρωσικοῦ μοναχισμοῦ Ὅσιος Ἀντώνιος τῶν Σπηλαίων ἐκάρη μοναχὸς εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος. Ὁ σταυρὸς, ὁ ἀνάλαβος καὶ τὸ μοναχικὸν σχῆμα, πού δώρησε στὸν Ὅσιο Σέργιον Ραντονέζ ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Φιλόθεος Κόκκινος, ἀποδεικνύουν τὶς ζωντανὰς καὶ ἀδιάκοπας σχέσεις μεταξὺ τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ὀρθοδόξου Ἀνατολῆς. Τὰ ἱερά καὶ τὰ ὄσια τοῦ Ἁγίου Ὄρους, τῶν Ἱεροσολύμων, τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἦσαν ἀγαπητὰ προσκυνήματα τῶν Ρώσων». Ἐπομένως, οὔτε ἴχνος ὁποιασδήποτε ὑπεροψίας ἔναντι τῶν ἀδελφῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν δὲν ἀνιχνεύεται εἰς τὴν παρέμβασιν τοῦ Ἀγιωτάτου Πατριάρχου. Ἀντιθέτως, ἀναγνωρίζεται ὁ καταλυτικὸς τοῦ ρόλου εἰς τὴν πρόοδον τοῦ χριστιανισμοῦ ἐν τῇ Ρωσίᾳ.

Διαστρεβλωμένα παρατίθεται καὶ ἡ ἰδική μου παρέμβαση εἰς τὴ Σύναξη. Οὐδέποτε εἶπα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα μου ἀποδίδονται: «ἡ Ρωσικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία κατέχει de facto ἡγετικὴν θέσιν μεταξὺ τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν λόγω μεγέθους, πνευματικότητος, ἠθικῶν ἀρχῶν, παραδόσεως καὶ πολιτικῆς ἐπιρροῆς της». Λόγος ἔγινε διὰ τὸ ἀδιαμφισβήτητο γεγονός, τὸ ὁποῖο Σεβασμιώτατε, φρονῶ ὅτι δὲν θὰ ἀμφισβητήσετε, ὅτι «ὁ ἀριθμὸς τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν ἀνέρχεται περίπου εἰς 300 ἐκ. τὸ ἥμισυ καὶ πλεον ἐκ τῶν ὁποίων ὑπάγονται εἰς τὴ Ρωσικὴ Ἐκκλησία». Πρὸς τούτοις οὐδέποτε εἰς τὴν παρέμβασή μου δὲν ὑπῆρξε ἀναφορὰ περὶ τοῦ ὅτι ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας δῆθεν «ἀσκεῖ ἐπιρροὴν εἰς ὅλας τὰς Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας τῶν Βαλκανίων, καθὼς καὶ εἰς ὅλας τὰς Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας, αἱ ὁποῖαι εἶναι μειονότητες εἰς ἄλλας χώρας». Ἀντιθέτως, λόγος ἔγινε διὰ τὸ ὅτι «ὅλες οἱ κατὰ τόπους Αὐτοκέφαλες Ἐκκλησίαι εἶναι ἰσότιμες, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μελῶν τους, εἴτε ἐκπροσωποῦν τὴν Ἐκκλησία τῆς πλειονοψηφίας, εἴτε τῆς μειονοψηφίας, εἴτε διαμένουν εἰς ἑτερόδοξο ἢ εἰς ἑτερόθρησκο περιβάλλον». Ἡ ὁμιλία ὑπογράμμισε ὅτι «τὸ παράδειγμα τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων μεταξὺ τῶν λαῶν καὶ τῶν κρατῶν εἰς τὸν Ὁρθόδοξο κόσμον ἦτο καὶ παραμένει τὸ ἰδεώδες τῆς ἀμοιβαίας διακονίας καὶ ὄχι τῆς ἐπικρατήσεως ἐνὸς ἔθνους ἐπὶ τοῦ ἄλλου».

Ὅπως γνωρίζει ἡ Ὑμετέρα Σεβασμιότης, ἡ Ρωσικὴ Ἐκκλησία εἰς τὶς σχέσεις της μὲ τὶς υπόλοιπες κατὰ τόπους Ἐκκλησίας πάντοτε ἐπεδίωκε νὰ ἔχει ὡς γνώμονα τὰ ἰδεώδη τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ τῆς θυσιαστικῆς εὐαγγελικῆς διακονίας. Ἀκριβῶς αὐτὰ τὰ αἰσθήματα ὠθοῦσαν τοὺς προγόνους μας νὰ παράσχουν παντελεῖ ἠθικὴ καὶ ὑλικὴ ὑποστήριξη εἰς τοὺς δοκιμαζομένους ὁμοδόξους ἀδελφούς εἰς τὴν Ἀνατολή. Ἀπὸ ἀνιδιοτέλεια κινούμενοι οἱ πτωχοὶ Ρώσοι ἀγρότες προσέφεραν τὸν τελευταῖο τους ὀβολὸν ὑπὲρ τῶν ἐμπεριστάτων ὀρθοδόξων ἱερῶν Μονῶν τῆς Ἀνατολῆς. Εἰς τοὺς ἴδιους λόγους ὀφείλεται ἡ κατ' ἐπανάληψιν ἀπὸ τῆ ρωσικῆ Πολιτεία ἀνάληψη τοῦ δυσβαστάκτου φορτίου ὑπερασπίσεως τῶν ὀρθοδόξων λαῶν, ἰδίως τῶν καταδυναστευομένων ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς τουρκικῆς κυριαρχίας μὲ πολλοὺς Ρώσους στρατιῶτες νὰ χύσουν τὸ αἷμα τους διὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῶν ὁμοδόξων ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν τους. Ὅλα ἐκεῖνα τὰ ἀνδραγαθήματα δὲν εἶχαν κίνητρο τὴν ἐπιθυμίαν τῆς κυριαρχίας, ἀλλὰ τὰ αἰσθήματα τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ συμπάθειας.

Μᾶς προκαλεῖ ἔκπληξη ἢ δυσαρέσκεια, ποὺ διατυπώσατε ἐξαιτίας τῆς φράσεως ὅτι οἱ Ρώσοι εἶναι «κληρονόμοι τῆς πνευματικότητος τοῦ Βυζαντίου». Ἐὰν παραθέσουμε ἀκριβέστερα τὸ χωρίον ἐκεῖνο, ὁ λόγος ἔγινε διὰ τὸ ὅτι «ἐμεῖς, οἱ Ρώσοι, εἴμεθα κληρονόμοι τοῦ πολιτισμοῦ, ὁ ὁποῖος διατηρεῖ καὶ προωθεῖ τὶς καλύτερες πνευματικῆς, φιλοσοφικῆς, κρατικῆς καὶ νομικῆς ἰδέας τῆς Ἑλλάδος, τῆς Ρώμης, τοῦ Βυζαντίου». Καίτοι, ἡ ἐν λόγω φράση ἀπλῶς ὑπογραμμίζει ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον οἱ Ρώσοι ὀφείλουν εἰς τοὺς εἰρημένους πολιτισμούς, οἱ ὁποῖοι πράγματι ἄσκησαν μεγάλη ἐπιρροὴ εἰς τὴν διαμόρφωση τοῦ ρωσικοῦ πολιτισμοῦ καθεαυτοῦ.

Σεῖς, Σεβασμιώτατε, κατ' ἐπανάληψιν εἰς τὸ γράμμα Σας ἐπικαλεῖσθε τὴν ἰδέαν τῆς Μόσχας ὡς τρίτης Ρώμης. Παρεμπιπτόντως, θὰ πρέπει κάλλιστα νὰ γνωρίζετε τὴν θέσιν μας ἐπὶ τοῦ θέματος καὶ

ἡ θέση αὐτὴ οὐδέποτε εὑρίσκει ἀντίθετη τὴν Ἀγιωτάτη Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Δὲν ἀποτελεῖ ἐπίσημο δόγμα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας ἢ ἰδέα τῆς Μόσχας ὡς τρίτης Ρώμης. Ἀξιοσημείωτο εἶναι ὅτι ὑπάρχει αὐτὴ εἰς τὸν Καταστατικὸ Χάρτη συστάσεως τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου εἰς τὴ Ρωσία, ὁ ὁποῖος ὑπεγράφη τὸ 1589 ἀπὸ τὸν Παναγιώτατο Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Ἱερεμία. Ὁ τελευταῖος σύμφωνα μὲ τὸν Χάρτη, τεκμηρίωσε τὴν ἀπόδοσιν εἰς τὴ Ρωσικὴ Ἐκκλησία τῆς πατριαρχικῆς ἀξίας κατὰ τὸν ἀκόλουθο τρόπο: **«Ἐπειδὴ γὰρ ἡ Παλαιὰ Ῥώμη ἔπεσε ἐξαιτίας τῆς αἰρέσεως τοῦ Ἀπολλυναρίου, ἡ Δευτέρα Ῥώμη, ἣτις εἶναι ἡ Κωνσταντινούπολη, ἐξαιτίας τῶν ἐγγονῶν τῆς Ἄγαρ, ὑπὸ κατοχὴ τῶν ἀθέων Τούρκων τελεῖ. Ἡ ἰδικὴ δὲ Σου, ᾧ εὐλαβὲς βασιλεῦ, Μεγάλῃ βασιλείᾳ τῆς Ρωσίας, ἡ Τρίτη Ῥώμη, ὑπερέβη τῶν πάντων μὲ τὴν εὐλάβειά της καὶ ὅλες οἱ εὐσεβεῖς βασιλεῖες εἰς τὴν ἰδικὴ Σου ἠνώθησαν, καὶ Σὺ ὁ μόνος ὑπὸ τὸν οὐρανὸ χριστιανὸς ἀνὰ τὴν οἰκουμένη καὶ εἰς ὅλους τοὺς χριστιανοὺς βασιλεὺς ὀνομάζεσαι»**. Ἐπομένως, Σεβασμιώτατε, ὁ πρῶτος τὸν ὁποῖο ἠμπορεῖτε νὰ κατηγορήσετε διὰ τὴν ὑποστήριξιν τῆς ἰδέας τῆς τρίτης Ρώμης εἶναι ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἱερεμίας.

Ὡστόσο, φρονοῦμε ὅτι ὅλες οἱ παρόμοιες θεωρίες ὀφείλονται εἰς τὴν πολιτικὴν θέσιν τῆς Ρώμης καὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Τὴν ἴδια αἰτιολογία ὑπέδειξαν ἤδη οἱ Πατέρες τῶν Β' καὶ Δ' Οἰκουμενικῶν Συνόδων, οἱ ὁποῖοι ἀνεβίβασαν τὴν θέσιν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἕως τὴν θέσιν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης: «Τῷ θρόνῳ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, διὰ τὸ βασιλεύειν τὴν πόλιν ἐκείνην, οἱ Πατέρες εἰκότως ἀποδεδώκασι τὰ πρεσβεῖα. Καὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ κινούμενοι οἱ ἑκατὸν πενήκοντα θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι, τὰ ἴσα πρεσβεῖα ἀπένεμαν τῷ τῆς Νέας Ῥώμης ἀγιωτάτῳ θρόνῳ, εὐλόγως κρίναντες, τὴν βασιλείαν καὶ συγκλήτῳ τιμηθεῖσαν πόλιν, καὶ τῶν ἴσων ἀπολαύουσιν πρεσβεῖων τῇ πρεσβυτέρᾳ βασιλίδι Ῥώμῃ, καὶ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ὡς ἐκείνην μεγαλύνεσθαι πράγμασι, δευτέραν μετ' ἐκείνην ὑπάρχουσαν» (ΚΗ' κανόνας τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου).

Ἡ πρώτη Ρώμη κράτησε τὸ πρωτεῖο της, ἀκόμη καὶ μετὰ τὴν ἀπόδοσιν ἰσοτιμίας εἰς τὴν Κωνσταντινούπολην, διότι ἐκεῖ ἔδρευαν τὰ ὄργανα τῆς κρατικῆς διοικήσεως μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν ἰδικὸν τῆς αὐτοκράτορα καὶ τὴ Γερουσίαν, ποὺ διαδραμάτισε καταλυτικὸν ρόλον εἰς τὴν ζωὴν τῆς πόλεως μέχρι τὸ τέλος τοῦ Ζ' αἰ., καὶ δὲν ἀπέμειναν μόνον «οἱ τῆς κατωτέρας τάξεως πολῖται, οἱ πένητες, οἱ ἐπαῖται, αἱ ἱερόδουλοι, οἱ φανατικοὶ τῆς εἰδωλολατρίας, οἱ κατάδικοι καὶ τινες τοῦ χύδην ὄχλου», ὅπως διὰ κάποιον λόγον ὑποστηρίζει ἡ Ὑμετέρα Σεβασμιότης.

Ἡ πιστότητα εἰς τοὺς κανόνες τῆς Ἐκκλησίας προϋποθέτει τὴν προσήλωσιν ὄχι μόνον εἰς τὸ γράμμα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τους. Δὲν μποροῦμε νὰ λησμονοῦμε τὴν αἰτιολόγησιν τῶν Πατέρων τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων διὰ τὴν θέσιν εἴτε τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης, εἴτε τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Θεωροῦμε ὅτι οἱ θεωρίαι περὶ «Νέας Ρώμης» ἢ «Τρίτης Ρώμης», οἱ ὁποῖαι προβάλλονταν παλαιότερα, ἔπαυσαν πλέον νὰ εἶναι ἐπίκαιρες ὡς πρὸς τὸ οὐσιαστικὸν μέρος τους,

έξαιτίας τῆς ριζικῆς μεταβολῆς τῆς πολιτικῆς καταστάσεως παγκοσμίως. Ἐπιπλέον, ὀφείλουμε ἐπίσης νὰ ἐνθυμούμεθα ὅτι ὅλη ἡ προσδοκία τῶν χριστιανῶν δὲν εἶναι ἡ ἐπίγεια πόλη, ἀλλὰ ἡ ἄνω Ἱερουσαλήμ, «*ἣτις ἐστὶ μήτηρ πάντων ἡμῶν*» (Γαλ. 4. 26).

Ἐνθυμούμενη τοῦτο, ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας κατὰ τρόπο ἀντίστοιχο οἰκοδομεῖ τὶς σχέσεις της μὲ τὴν Πολιτεία, κάτι τὸ ὁποῖο εὐρῆκε τὴν ἔκφρασή του εἰς τὶς Ἀρχές τοῦ κοινωνικοῦ δόγματός της. Ἔτσι, ἀφορμώμεθα ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς ἐντάξεως τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν ἀνθρώπινη ἱστορία καὶ ὡς ἐκ τούτου τὴν ἐπαφὴ καὶ τὴν ἀλληλεπίδραση μὲ τὴν Πολιτεία. Ταυτοχρόνως βλέπουμε τὸ ἰδανικὸ πρότυπο τῶν σχέσεων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πολιτείας εἰς τὸ δόγμα τῆς συμφωνίας, ἡ ὁποία ἐκπονήθηκε εἰς τὸ Βυζάντιο. Αὐτὸ προσπαθοῦσε νὰ ἐφαρμόσει εἰς τὸ διάβα πολλῶν αἰώνων καὶ ἡ Κωνσταντινουπολίτιδα Ἐκκλησία εἰς τὶς ἀμοιβαῖες σχέσεις της μὲ τὴ Ρωμαϊκὴ Πολιτεία (βλ. *Οἱ ἀρχές τοῦ κοινωνικοῦ δόγματος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας*, III 4). Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὴν ὑφιστάμενη πραγματικότητα, δεχόμεθα ὅτι «ἡ Ἐκκλησία μπορεῖ νὰ συνεργάζεται μὲ τὴν Πολιτεία στὶς ὑποθέσεις ποὺ ὑπηρετοῦν τὸ καλὸ τῆς ἴδιας τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ προσώπου καὶ τῆς κοινωνίας» (*Οἱ ἀρχές τοῦ κοινωνικοῦ δόγματος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας*, III. 8). Παράλληλα, εἴμεθα πεπεισμένοι στερρῶς ὅτι «ἡ Πολιτεία δὲν πρέπει νὰ ἀναμειγνύεται εἰς τὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, εἰς τὴ διοίκησή της, εἰς τὴ λειτουργικὴ ζωὴ, εἰς τὴν πνευματικὴ πατρότητα κ.ο.κ., ὅπως καὶ γενικῶς εἰς τὴ λειτουργία τῶν κανονικῶν ἐκκλησιαστικῶν θεσμῶν» (*Οἱ ἀρχές τοῦ κοινωνικοῦ δόγματος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας*, III. 3). Ἡ ἱστορικὴ πεῖρα τόσο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅσο καὶ τῆς Ρωσίας ὑποδεικνύει ὅτι ἐνίστε ἡ Πολιτεία μπορεῖ νὰ ἐπιβουλεύεται τὴν ἐσωτερικὴ ἐλευθερία τῆς Ἐκκλησίας, παρεμβαίνοντας εἰς τὸ χῶρο ἐκτὸς τῆς ἀρμοδιότητός της. Ἀπορρίπτουμε ἀπερίφραστα τέτοιες ἐπιβουλές καὶ καλοῦμε τοὺς χριστιανοὺς «νὰ ἀποφεύγουν τὴν ἀπολυτοποίηση τῆς ἐξουσίας, τὴ μὴ ἀναγνώριση τῶν ὀρίων τῆς καθαρῶς γήινης, προσωρινῆς καὶ παροδικῆς ἀξίας αὐτῆς, ἡ ὁποία ὀφείλεται εἰς τὴν παρουσία τῆς ἀμαρτίας εἰς τὸν κόσμον καὶ τὴν ἀνάγκη τῆς συγκρατήσεως αὐτῆς» (*Οἱ ἀρχές τοῦ κοινωνικοῦ δόγματος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας*, III. 2).

Σεβασμιώτατε, δυσκολευόμεθα εἰς τὸ ἐξῆς νὰ ἀπαντῶμεν εἰς τὶς κατηγορίες, οἱ ὁποῖες στηρίζονται εἰς τὰ αἰσθήματα καὶ τὴ στρέβλωση λόγων καὶ γεγονότων. Συνημμένως Σᾶς ἐπισυνάπτουμε τὰ πρὸ πολλοῦ δημοσιευθέντα πρὸς ἐνημέρωση τοῦ κοινοῦ κείμενα τοῦ χαιρετιστήριου λόγου τοῦ Ἀγιωτάτου Πατριάρχου Ἀλεξίου εἰς τὴν 8^η Παγκόσμια Ρωσικὴ Σύναξη καθὼς καὶ τὴν ὁμιλία μου, προκειμένου νὰ μπορέσετε νὰ τὰ μελετήσετε καλύτερα.

Εὐχομαι εἰς τὴν Ὑμετέρα Σεβασμιότητα διαχρονικὰ ἀγαθὰ παρὰ τοῦ Χορηγοῦ αὐτῶν Κυρίου».

Στις 17 Νοεμβρίου 2003 στη Μόσχα ὑπὸ τὴν προεδρία τοῦ Μητροπολίτη Μινσκ καὶ Σλουτσκ

Φιλαρέτου πραγματοποιήθηκε Θεολογικό Συνέδριο με θέμα «Η περί Εκκλησίας ορθόδοξη διδασκαλία». Οι γνώμες, που εκφράσθηκαν εκεί αποτέλεσαν αφορμή για την από 10^{ης} Ιουνίου 2004 επιστολής του Μητροπολίτη Φιλαδελφείας Μελίτωνα προς τον Μητροπολίτη Σμολένσκ και Καλίνινγκραντ Κύριλλο (το πλήρες κείμενο φιλοξενείται στην επίσημη ιστοσελίδα του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως). Στην επιστολή ειδικότερα αναφέρεται:

«...είς τό έν Μόσχα πραγματοποιηθέν Θεολογικόν Συνέδριον (17-20 Νοεμβρίου 2003), προεδρεύοντος του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μίνσκ κ. Φιλαρέτου, ύπεστηρίχθη προκλητικώς καί άσυστόλως ότι δῆθεν ή Έκκλησία Κωνσταντινουπόλεως ήτο Έκκλησία τῆς Βυζαντινῆς Αύτοκρατορίας, διό καί ό ρόλος αὐτῆς έν τῇ Όρθοδόξω Έκκλησίᾳ έξηντλήθη διά τῆς καταλύσεως τῆς Αύτοκρατορίας· ότι τό Οίκουμενικόν Πατριαρχεῖον έμφορεῖται ύπό παπικῶν τάσεων· ότι ό ΚΗ΄ Κανών τῆς Δ΄ Οίκουμενικῆς Συνόδου (451) οὐδέν κανονικόν δικαίωμα παρέχει αὐτῷ έν τῇ Όρθοδόξω Διασπορᾷ καί τά ἄλλα νοσηρά πλάσματα τῶν πανσλαβιστῶν καί τῶν λατινοφρόνων θεολόγων του ΙΘ΄ αἰῶνος».

Εν συνεχείᾳ στην επιστολή υποδεικνύεται ότι «τό Οίκουμενικόν Πατριαρχεῖον παρακολουθεῖ μετά τῆς όφειλομένης άνησυχίας τās προκλητικās ένεργείας έκπροσώπων τῆς Άγιωτάτης Έκκλησίας τῆς Ρωσσίας εις βάρος τῆς έν τῇ Όρθοδόξω διασπορᾷ κανονικῆς δικαιοδοσίας αὐτοῦ, ως αὐται περιγράφονται εις τās έμπεριστατωμένες έκθέσεις του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Βελγίου κ. Παντελεήμονος περί τῆς διασπαστικῆς δράσεως καί άλαζονικῆς συμπεριφορᾶς του Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβυτέρου Paul Nedossekin εν Βελγίῳ καί του Θεοφιλεστάτου Έπισκόπου Ζήλων κ. Σωτηρίου (νῦν Μητροπολίτου Κορέας) περί τῶν ποικίλων καί άλλεπαλλήλων προκλητικῶν άμφισβητήσεων ή ένεργειῶν εις βάρος τῆς έν Κορέᾳ κανονικῆς δικαιοδοσίας του Οίκουμενικοῦ Πατριαρχείου, δι΄ ὧν ζημιοῦται διά μικρά καί άσήμαντα ή άξιόπιστος μαρτυρία τῆς Όρθοδοξίας εις τόν σύγχρονον κόσμον».

Αποτεινόμενος προσωπικά στον Μητροπολίτη Κύριλλο, ο Μητροπολίτης Μελίτων γράφει:

«Σεβασμιώτατε, εις πάσας τās έκθέσεις τονίζεται μετ΄ ίδιαζούσης έμφάσεως ή ύπό τῆς ύμετέρας Σεβασμιότητος άμεσος ή έμμεσος κατεύθυνσις ή ένθάρρυνσις τῶν τοιούτων ένεργειῶν, αἱ όποῖαι

προκαλοῦν ἐντάσεις ἢ καί συγκρουσιακὰς σχέσεις μεταξύ τῶν ἐν τῇ διασπορᾷ ἐθνικῶν δικαιοδοσιῶν καί κλονίζουσι τὴν εὐρυθμὸν λειτουργίαν τῶν διορθοδόξων σχέσεων ...ἐπεσήμανα πολλάκις τῇ ὑμετέρᾳ Σεβασμιότητι, γραπτῶς καί διὰ ζώσης, ὅτι ἡ ἐπιλογή τῶν ἐντάσεων ἢ τῶν ἀντιπαραθέσεων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Διασπορᾷ εἶναι ὄχι μόνον ἀνωφελής, ἀλλὰ καί ἐπιζήμιος, διότι δέν δύναται ἐν τέλει νά κατισχύσῃ τῆς κανονικῆς τάξεως, ἡ ὁποία ὑπηρετεῖ τὴν ἐνότητα καί ὄχι βεβαίως τὴν διάσπασιν τῆς Ὁρθοδοξίας. Οὕτως ἀδελφικῶς παρακαλῶ τὴν ὑμετέραν Σεβασμιότητα ὄχι μόνον νά μὴ ἐνθαρρύνῃ τοιαύτας προκλήσεις, ἀλλὰ καί νά ἀσκήσῃ τὴν ἐγνωσμένην ἐπιρροήν αὐτῆς διὰ τὴν πρόληψιν ἢ ἀποτροπὴν αὐτῶν, διότι τοῦτο ὑπηρετεῖ καί τό μείζον συμφέρον τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας».

Ἀπαντώντας ὁ Μητροπολίτης Σμολένσκ καὶ Καλίνινγκραντ Κύριλλος ἀπέστειλε τὴν ἐπιστολήν ὑπ' ἀριθμ. 3863 με ἡμερομηνία 26^η Νοεμβρίου 2004, τῆς ὁποίας παρατίθεται κατωτέρω τὸ πλήρες κείμενο:

«Φιλαδέλφως Σὰς χαιρετίζω εὐχόμενος εἰρήνην, ὑγεία καὶ πνευματικὴ ἀγαλλίαση ἐν Κυρίῳ.

Ἀναγνώσας τὸ ἀπὸ 10^{ης} Ἰουνίου 2004 γράμμα Σας ἐξεπλάγην τὰ μάλα λόγῳ τῶν κατηγοριῶν καὶ μομφῶν, ἃς ἐξαπολύσατε κατ' ἐμοῦ, τὸσον ἀβεβαίας καὶ ἀσαφεῖς, ὥστε δυσκολεύομαι νὰ τὰς ἀπαντήσω. Δι' αὐτὸ παρακαλῶ τὴν Ὑμετέρα Σεβασμιότητα νὰ τὰς διασαφηνίσετε καὶ νὰ διατυπώσετε σὲ πλέον συγκεκριμένην μορφήν. Ἀπαντώντας στὸ γράμμα Σας, θὰ θίξω μόνον ἐκεῖνας τὰς θέσεις του, τῶν ὁποίων κατανοῶ τὴν οὐσία τους.

Στὸ γράμμα Σας ἐκφράζετε τὴν λύπην διὰ τὰ ἀπαράδεκτα ἐξ ἀπόψεως τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως λεχθέντα στὸ Θεολογικὸν Συνέδριον, τὸ ὁποῖον πραγματοποιήθηκε ἐν Μόσχᾳ τὸν Νοέμβριον τοῦ 2003. Θὰ ἤθελον νὰ ἐπιστήσω τὴν προσοχὴν τῆς Ὑμετέρας Σεβασμιότητος στὸ γεγονός ὅτι τὸ Θεολογικὸν Συνέδριον εἶναι ἓνα φόρουμ ἐλεύθερον καὶ ἐπιστημονικόν, τὸ ὁποῖον ὀργανώνεται εἰδικῶς διὰ τοποθετήσεις καὶ συζητήσεις διαφόρων ἀπόψεων. Ἐπιπλέον, ἀπ' ὅσον καταφέραμε νὰ διευκρινίσωμεν, τὰς ἐκτιμήσεις, αἱ ὁποῖαι προκάλεσαν τὴν ἀνησυχίαν Σας, διετύπωσε κληρικὸς τοῦ κλίματος ἄλλου σεβαστοῦ Πατριαρχείου καὶ ὄχι ἐκπρόσωπος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας. Οὐδεμίαν ἀποδοχῆς ἔτυχαν ἐκεῖνα τὰ λεχθέντα ὑπὸ τοῦ προηδρεύσαντος τοῦ συνεδρίου Μητροπολίτου Μινσκ καὶ Σλουτσκ Φιλαρέτου.

Ἐπίσης, τὸ γράμμα Σας ἀναφέρει «διασπαστικὴν δράσιν καὶ ἀλαζονικὴν συμπεριφορὰν τοῦ Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβυτέρου Paul Nedossekine ἐν Βελγίῳ» καὶ «προκλητικὰς ἐνεργείας...εἰς

βάρος τῆς κανονικῆς δικαιοδοσίας» τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου», αἱ ὁποῖαι, ὅπως ὑποστηρίζει ἡ Ὑμετέρα Σεβασμιότης, «περιγράφονται εἰς τὰς ἐμπεριστατωμένας ἐκθέσεις τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Βελγίου κ. Παντελεήμονος...καὶ τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Ζήλων κ. Σωτηρίου (νῦν Μητροπολίτου Κορέας)». Ἀτυχῶς, εἶναι ἀδύνατον νὰ καταλάβει κανεὶς περὶ τίνος πρόκειται, χωρὶς νὰ ἴδῃ τὰς ἐν λόγω ἐμπεριστατωμένας ἐκθέσεις. Ἐλπίζω, ὅτι, πρὸς ἀποφυγὴν ἐκάστης ἀποσιωπήσεως καὶ ἐνδεχομένης παρεξηγήσεως μεταξὺ τῶν ἡμετέρων ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν, ἡ Ὑμετέρα Σεβασμιότης νὰ μου ἀποστείλῃ ἀντίγραφα ἐκείνων τῶν ἐκθέσεων.

Στὴν δρᾶσιν μου ὡς ἀκλόνητον ἀρχὴν ἔχω τὴν ἐπιδίωξιν νὰ συνδράμω στὴν Ὁρθόδοξον ἐνότητα, βάσιν τῆς ὁποίας ἀποτελεῖ ὁ ἀμοιβαῖος σεβασμὸς μεταξὺ τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ ἡ αὐστηρὴ τήρησις τῶν ἱερῶν κανόνων. Διὸ καὶ ἀπορρίπτω ἀπεριφράστως τὰς ἐκτεθειμένας στὸ γράμμα Σας κατηγορίας διὰ τὴν, ἣν μου προσάπτεται «ἄμεσον ἢ ἔμμεσον κατεύθυνσιν ἢ ἐνθάρρυνσιν τῶν τοιούτων ἐνεργειῶν, αἱ ὁποῖαι προκαλοῦν ἐντάσεις ἢ καὶ συγκρουσιακὰς σχέσεις μεταξὺ τῶν ἐν τῇ διασπορᾷ ἐθνικῶν δικαιοδοσιῶν καὶ κλονίζουσι τὴν εὐρυθμον λειτουργίαν τῶν διορθοδόξων σχέσεων». Ἐλπίζω, ὅτι στὰ μελλοντικὰ Σας γράμματά αἱ σκέψεις Σας θὰ ἐφοδιασθοῦν μὲ πλουσιότερα τεκμήρια πρὸς ἀποφυγὴν τῆς παρεξηγήσεώς των.

Ἐπὶ δὲ τούτοις, κατασπαζόμενος φιλαδέλφως τὴν Ὑμετέρα Σεβασμιότητα, εὐχομαι ὁ Θεὸς νὰ Σᾶς ἐνδυναμώσῃ στὴν πολυεύθυνον ἐκκλησιαστικὴν Σας διακονίαν».